

Carolyn Cooke

(1959, ABD)

Devrimin Kızları

zeki z kırmızı

2018

**Cooke, Carolyn; Devrimin Kızları (*Daughters of the Revolution*, 2011),
Çev. Gizem Şakar,
Ayrıntı Yayınları, Birinci Basım, 2012, İstanbul, 185 s.**

ABD'li yazar Carolyn Cooke 1958 doğumlu, Maine'li, California'da yaşıyor. Üç kitabı var görünüyor. *Devrimin Kızları*'ndan önce *The Bostons* (2001) adlı bir öykü kitabı var. *Amor and Psycho: Stories* (2013) üçüncü kitabı. Ayrıntı Yayınevi *Yeraltı Edebiyatı* dizisinde yayınladı *Devrimin Kızları*'nı.

Bu ve izleyen yazar (Junot Diaz) ve kitaplar günümüz (21.yüzyıl başı) ABD yazın akımları içinde etkili bir yer tutuyorlar mı, kestirmek zor.

Yazı geçmişinde *Penthouse* dönemi, cinsellik, kadın konularında ataklığını, cesaretini pekiştirmiş, bakış açısını genişletmiş olmalı. Ama Cooke'un anlatısını yalnızca cinsellik konusunda bir cesaret girişimi olarak anlamak ve yorumlamak büyük haksızlık olur. Daha derin katmanları, inceltmiş duyarlıkları var anlatısının ve kendisi söyleşilerinde, görüşmelerinde bunu dile getiriyor. Benim yarım yamalak anladığım kadarıyla 'isterik gerçekçilik' kavramıyla Zadie Smith'e, hatta çağdaşı Junot Diaz'a bağlanmaktan pek de hoşnut değil. Hoşnutsuzluğunun kaynağı terimin ikinci sözcüğü: *Gerçekçilik*... Bu kavramı kendisi için yersiz, yanlış buluyor ve kurgu, duyarlık, eleştiri vb. açılardan yapıtında düşlemsel ögenin biçimsel başkalığını imliyor. Kendisini Henry James'e, Virginia Woolf'a ama çağdaşı birkaç yazara bağlıyor: Cheever, Roth (*Bkz. Öfke, özgün dilde: 2008*), vb.

Tüm bunlar tartışılabilir ve şu söylenebilir. Tek romanında (*Devrimin Kızları*) değişik teknik ve yapıları, türsel yaklaşımları (Örneğin, roman içinde öykü) bir araya getirmeyi deneyen, yeni (60 sonrası) toplumsal (*post-*) deneyimleri altkimlikler bağlamında izl(ekl)eyen, derli toplu ve birici (monist) geleneksel yaklaşımları sorunlu bulan, çoksesliliği öne çıkaran, buna karşın yapıtına uzaklaştığımızda gereğinden çok Amerikan Yaşam Biçimi'ne istemese ve eleştirse de bağlı kalmış, kimlikli (!) bir anlatıyla karşı karşıya kaldığımızı görüyoruz. Bu konu günümüz dünya anlatısının kara deliği sayılmalı. *Ben* bir altbağlama birçok nedenle sığınmak zorunda kalınca, kurmaca kimlik ayrıntılarına (bileşenleri diye düşünmeli) gömülünce, bu kez özgürlük sorunu ve girişimi ters işlev görmeye başlayabiliyor. Alt(bağlam)ı da eytişmeli bir anlksal (zihinsel) kurgu içinde içerip yükseltmek açılımı ve özgürleşmeyi olanaklı kılabilcekken, olan, altkimliği, izleği, kişiselliği (biçem) kısa devre teknikleriyle *herşeylemeye* dönüşüyor. Anlatı, dil kendini eksiltiyor, buna karşın vurgusunu, dizemi, bağlı olarak şiddeti, çarpma etkisini (şok) arttırıyor. Bütün bunları dengeleme başlığı altında toplamak yoksaymaktan önemli, hemen belirteyim. Bu nedenle *isteri* tüm diğer uygulamalar gibi araçlaşabilir, anlamlı bir yordama dönüşebilir, yani gözardı edilemez. Gerçekçilik kavramına gelince sanatçının bu kavramla ilişkilmesi gerçekten sorunlu, hatta olanaksız belki de. Tüm açıklamalar yetersiz, bana çoğu kez zavallı gelir. Ben gerçekçiyim demenin altı nasıl boşsa değilim demenin de öyle: Boş kümenin boş ögesidir (eleman), sorusudur elde kalan. Tüm içerikleri ayraç içine aldıktan sonra yapıtın orada olma, görünme gerekçesine bakarım ben. Neyin boşluğundan ötürü orada? Neyi karşılıyor ya da karşılamıyor?

Cooke'un *poetikasının* kaynaklarından biri de Henry James'de olduğu gibi *New England*. Bölge ve eyaletleri, ilk yerleşmeler, sonraki ekinse anlamda tarihleşmiş kuzeylilik tını, Avrupa (İngiltere) bağlantılı seçkincilik, vb. özgün bir karışım yaratmış, bu durum tüm kitada bölgeye dönük değişik algı ve tepkilere yol açmış. Bunun çözümlemesini yapabilecek noktada değilim ama ABD Yazını'nda (belki sanatında)

belirgin, özgül bir çizgiye karşılık geldiği açık. “Bizler hem ahlaklı hem de özgür olacak şekilde yetiştirildik. Birkaç kısıtlamanın dışında –her işin sonunda edepli davranmalıydık- tümüyle özgürdük. Eşlerimizden bizim gibi adamların kendilerine mecburen dayattıkları sıkıntılara katlanmalarını bekleyemeyeceğimizi anlamıştık.”

(41) Aksoylu değerleri aydınlanmacı bakışla yorumlayan bir kenterlik (*'kuzeydoğululuk'*), idealler ile gündelik yaşam uygulamalarını (pratiklerini) grotesk bir duyarlılıkla bireşimleme, dolayimleri ve yalanı düzgüleme ve kurallara bağlama bizi Cooke'un *Cape Wald* kasabasına dek taşıyor.

1963. Kurtarılan Adam. Heck, Lil ve Ev. Üçlü, dağınık, doğal, serseri bir ev yaşamı... Kedi yavruları, anne baba küçük kız. Heck tıp öğrencisi. Kadavrada çalışıyor. Ama denizde geçecek bir günün peşinde. Arkadaşı Rebozos'le denizde geçireceği o gün kıyıda bir kadın ve yanında iki çocuğun bakışları önünde boğulacak. Dalgalar yükselip inecek, sudaki adam (Heck) bir görünüp yitecekti. Can yeleşti Rebozos'daydı. 1963 öyküsü öfkeli bir deniz diliyle biter.

1968. Büyük Patlama. Erkekliğiyle övüngeç, özel okul yöneticisi, yaşlıca Goddard Byrd, kısaca God, yani Tanrı, kadınların üstünde pupa yelken ve mutlu. Şu anda Bayan Rebozos God'a Vatsyayana'nın Kama Sutra'sından öğrendiği bir şeyi uyguluyor. “Tekrar yap”. (34) Caddede yürüyor. Sokak iğrenç görüntülerle, gösterilerle karşılıyor onu. Karton giysili kızlar, duman ve marihuanayla kafayı bulmuş kümeler, orada *Red Sox* kepleri göğüslerinde sözde devrimciler ve onun kafasında düşünceler: Okulunda karma eğitime geçilsin diyenler (yönetim kurulunda) çoğaldı ama kendisi buna karşı. Ve gürültüyle gelen o korkunç patlama. Bomba. Kurtuluyor ama yaşamıyla hesaplaşmanın belki de tam sırası. Saatlerce, gece yarısına dek yürüyor. **Karanlığın Yüreği**'ni (Conrad, 1899) bir kez daha okumalı. Bu Cooke göndermesi ise eşelenmeli. Evinin önünde. Eve girecek ve karısını öpecek. Ona günü nasıl anlatacağı karısına bağlı. Oysa kadının söylediği şu: ‘Arabayla eve geldim ve ne kadar mutsuz olduğumu anladım.’ (46) Evlilik öyküleri şöyle özetlenebilirdi: “God payına düşenden fazlasını yerdі çünkü kadın kendi hakkından azını yerdі.” (47) Kadının üzerinde paltosu, elinde eldivenleri var. Onu bırakıp gidiyor.

1964 ve Sonrası. Babası denizde boğulan EV'dir anlatıcı. Annesi Mei-Mei'den (Liv) başlıyor söze. Kazadan sonra babasına âşık olan Mei-Mei, sonra trajediye âşıktır. Goddard Byrd, Heck için *'idealize edilmiş Yunan stilinde'* bir şiir yazmıştır. Ana kız yalnızlık günlerinde Boston canavarı kapılarını çalacak mı diye bekleyip büzüşürler. Four Corners dolayında eski evlerden birinin dairesine sığındılar.

1968. Baştan Çıkaran Adam. God, Heck Hellman dudu, Lil'i okula çağırıyor: Gelin birşeyler içelim. Kadına yardım etmeli, karşılığında kadın da ona bir şey (!) vermeli tabii. Ayrıca şu kitap... **Oğlanların savunması: Goode School'un Karma eğitime Geçmesinin Önünde Son Bir Başkaldırı.** Bunu da daktilo etmesini isteyecek Mei-Mei'den (Lil). “Kadının, ihtiyar bedeninden tiksindiğine dair bir emare göstermemesine minnettardı ve kadının biraz daha genç, goncanın biraz daha taze olmayışına sadece birazcık üzgündü./ ‘Peki o zaman!’ dedi. ‘Şunu içine sokalım mı?’/ ‘İstiyorum’ dedi kadın trajik bir şekilde.” (59)

1969. God-Father. EV (9 yaşında) *God-Father*'ı yokluyor onun evinde. Yeni aile mi bu? Adam **Karanlığın Yüreği**'ni okuyor. “Daha o zamandan ihtiyar bir adam, karın kısmından şişman, pembe suratlı ve gıdığı var: EV adamı tercih ediyor.” (63) Mei-Mei olanı biteni sonra şöyle ve başka türlü anımsıyordu: “ ‘God senin baban değildi!’ dedi, dehşete düşmüştü. ‘Biz onunla evlenmedik hayatım. Zor bir dönemde onunla birlikte kaldık. Tanrı aşkına, kocam ölmüştü! Küba'daki Rus füzeleri Boston'a çevrilmişti! Başkan suikasta kurban gitmişti! Biz de fakirdik, fakir! Hem God'un karısı onu terk

etmişti.” (64) Anlatan EV gelecek zamanlardan, kestirebileceğiniz üzere. God üzerinde görünce paltosunu ona vermişti. EV Tanrının paltosuna sahip olmuştu.

1969. İlk Kız. Carole, okuldaki ilk ve tek kız. “*Bayan Graves’in yaptığı bir yazı hatası yüzünden bir yanlış anlaşılma meydana gelmişti.*” (66) Adı Carroll adıyla geçirip, ‘zenci’ oğlan kontenjanına eklemişti. Oysa okul en azında daha bir yıl kız öğrenci almama kararındaydı. Karamel renginde, bir oğlan gibi ince, uzun Carol’daydı açılış günü herkesi gözü, yani okuldaki tek ve ilk kız öğrencinin. Bir yıl sessizce okula katılan Carol, ikinci yıl herkesin okuduğu kitabı okumayı yadsıdı. **Karanlığın Yüreği’ni** okumayacaktı, çünkü sıkıcıydı. Şunu da cesaretle söylemişti God’a: God’ın (Tanrı’nın) korkusunun simgesiydi o. Anneye mektup yazıldı: ‘*Disiplin eksikliği.*’ Daha kötüsü, okul servisinin arka sırasında başka bir kızla öpüşmesiydi. Soyadının *Faust* olduğunu da geçerken belirteyim. Epeyce bir simge (sembol) birikti okur belleğimizde şimdiden. İyi bir çizirdi, portreleri olağanüstü. *Projemin adı, Saygıdeğer Başlar*, diye yaptı sunumuna açılışı Carol. “*Ben bitirme projemde ataerkilliğin tekniklerini öğrenmeye çalıştım. Amacım, böylece kendi çalışmamda onları altüst edebilmektir.*” (77) Erkek tuvallerinin dibinde baş olarak, kopmuş kafa olarak yer aldı sonraki resimlerinde de. “*Sanki yuvarlana yuvarlana oraya gelmiş gibiydiler.*” (78)

1973. Açıksız Kız. EV 14 yaşında. Kabul töreninde, bir yıl önce, orada gönüllü bir kurban, bir baştan çıkarıcıydı. (80) “*Kendini bildi bileli... masumiyetin cilasını üzerinden atmaya çabalardı kız.*” (80) Peder Reiss bu azgın körpeliğe nasıl dayansın? Topluluğun önünde günahını itiraf ediyor. Ve EV bunu anlıyor. İleri gitmeyi, sınırda suçüstü olmanın hazzını... Bu toplumun, Peder’in karısı ve kızının, ötekilerin resmini çizecek şimdi eskiz defterine. Bunu kaçıramaz. Pederin hafif nemli olarak anımsadığı ellerini özenle çizdi. Din bu değil miydi? Cezalandır! Gıdıkla! Ama Pederin endişelenmesi gereksiz... Kimseye anlatmayacak EV. Karısı ve kızının resmini tutuşturuyor eline. God tam zamanında bu ihtiyarı içkiye davet ediyor. İki yaşlı erkek dayanışma içinde Nixon’dan, başkalarının suçlarından söz ediyorlar.

1975 ve Sonrası. Cehennemi Niçin Severiz. EV anlatıyor yine gelecekten. Annesinden, Mei-Mei’den söz ediyor, anlatmasam bu yanını, eksik kalır, diyerek. Mei-Mei’nin vaazı: Cehennemi niçin severiz. Acımasızdır öyküleri.

1980 ve Sonrası. Çözülmemiş Bir Dava. Moby Dick’in (Melville, 1851) büyüleyici yalnızlığı, tekliği, Tanrısallığı. Öğrenci evinde çırılçıplak söyleşen EV ve birkaç arkadaşı toplumsal cinsiyeti tartışıyorlar. Mısırlı Karim: “*‘Asıl sorun’ dedi kitabı (Moby Dick) külotların ve Mateus şişelerinin arasında aşağı yukarı sallayarak, ‘yegâne sorun nefes alarak, yiyerek, bir evde yaşayarak, bir araba kullanarak, beslenmesi gereken bir iki çocuk daha dünyaya getirerek tükettiğiniz gezegen kaynaklarını telafi etmek için ne yapacağınız?.. Bedeli napalmla ödenen tüm bu özgürlük nedir sizce.’ Elini aşağı indirdi ve birinin kendini şaşırtmasını beklerken eğlenmek için penisini sıvazladı. Fakat ben başka bir şey düşünmüyordum, henüz.*” (93) Ölen Ruth teyzenin yatağının altından çıkan kutu kutu porno dergileri. Reagan başkan adayydı. Amerika Sovyetler’in Afganistan işgalini protesto etmek için Moskova Olimpiyatları’nı boykot etmişti. Mark David Chapman, John Lennon’ı öldürmüştü. Teyze kalıtıyla en geniş anlamda tatil ve cinsel kaçamak yapan EV’i dönüşünde acı bir haber karşıladı: Oda arkadaşı olan ve cinsel ilişkiyi yadsıyan, kendini dine veren Katolik Jess Colorado’da, ırzına geçildikten sonra öldürülmüştü.

1982. EV, New York’ta. Üniversiteden sonra yaşamını New York’ta asgari ücretli bir iş bularak geçirdi EV. Külüstür bir binada diğer kiracılarla sefil bir yaşam sürmektedir. Huysuz yaşlı komşular, 4B’de McCarthy, 4C’de Juliet... “*Belirsizlik apartman kapıları arasından bir dalga gibi akıyordu.*” (111) Kırılan, çalınan kapılar derken işten de kovulan EV “*durdu, etrafına bakındı ve kütüphane merdivenlerinde*

duran kendi yaşlarında –iri yapılı, acayip yakışıklı- bir çocuk gördü.” (118) Sonra banyoda düştü. Sonra yoksulluk sağlık dizgesiyle yüzleşti. EV’in sırlıklam kırmızı pabuçlarını şu merdivenlerdeki genç adam çıkarıyor ya sonra duvara pat pat vuruyor, işte tansıma bu. İnsandan umut kesilmez (mi?)

1972-1982. Mezun. God (Tanrı Baba) ağırlığını koydu ve hem renkli, hem kadın, hem de isyancı olarak katmerli Carole okuldan atıldı. Ama ondan sonra okula giren kızlar birçok başarıya imza attılar. Carole bir denemesinde şöyle yazıyordu God için: “*Müdürün seksist veya bağınaz veya züppe veya temelde benim onu sınavışıma duyarsız olması...*” (129) Şöyle sürdürüyor denemesini: “*Tek hatırladığım, tombul beyaz fareler gibi her yeri kuşatmış erkekler. Beyaz adamların konuştuklarını, konuştuklarını, konuştuklarını hatırlıyorum. Kimse bir insan olarak benim deneyimlerimi bana sormadı. Goode School herkesin üzerini örten, benim üzerimi örten, kocaman beyaz bir deri gibiydi. Her gün, her saniye tüm bilincim siyah, yoksul ve kadındı. Bu deneyim beni zedeledi, keskinleştirdi ve beni ben yaptı. Ben bunu hiçbir şeye değişmem.” (130) Carole yazgısını salladı, devirdi sonunda. “*Beyaz, varlıklı bir oğlanmışçasına*” meydana çıktı. Gelin de **Gece Bekçisi**’ni bir kez daha anımsamayın. (Liliana Cavani, 1974.)*

1982. Kadınların Papazlığa Atanması. Bu kez kızından söz eden Lil ya da herkesin söylediği biçimde anne Mei-Mei. EV bir anoreksi sayrısı. Annenin derdi kızını doyurmak sürekli. Yanında Pilgrim adlı bir adamla gelir annesini ziyarete. “*Onun bir bakışta cinsel gerilimini boşaltmak için otuzunda evlenen (ama EV gibi bir kızla değil) , üç çocuk yapan, kelleşen, dur durak bilmeyen adamlardan olduğunu anladım.*” (136) Pilgrim’le yemeğe çıkan EV değil Mei-Mei oldu. Kızının sevgilisiyle yeni arabasında sevişti. Pilgrim EV’e dondurma, Mei-Mei (annesi) şekerleme getirmişti. “*...Şartlar başka olsaydı nasıl daha iyi bir anne olabilirdim, merak ettim.*” (149)

2004. Kendisi. God’ın çüküyle sorunları var. “*Tuvalette durdu, kendisini inceledi, eline aldı.*” (150) “*Kendisine nasıl da derinden inanıyordu! Bu ateşi elinden geldiğince fazla oğlana bulaştırmıştı; onlara bu şiirlerin, bu ritimlerin, bu metrelerin, bu konuların, bu karakterlerin diğer hepsinden daha iyi olduğunu öğretmişti. Bunu nereden biliyordu? Ona kim söylemişti? Peki ya yanılmışsa?*” (155) Yazarımızın hemcinsleri adına öcü korkunç mu sahiden: “*God’un o muhterem sarkık parçası artık kurumuş bir gül yaprağından başka bir şey değildi.*” (156)

2005. God’ın Ölümü. Bayan Graves God’ın yaşamını taşıdığı gibi, ölümünü de taşıdı. Yazdığı her şeyi korudu ama “*tüm bunları kim okuyacaktı ki? God’ın yazdıklarından incinecekleri kim koruyacaktı?*” (159) Kadınların değil erkeklerin arkalarının toplanması gerek, bu da kadınların görevlerinden. God’ın notlarını okumayı sürdürüyor Bayan Graves. Yazıyor bir yandan. Ne yazdığını artık sormayın. O da sapıtalı çok oldu. EV God’ı son günlerinde ziyaret ediyor. “*‘Dişlerim döküldü!’ dedi kıza, ‘Hadım edildim!’*” (166) Sonra ölümünü, cenazesini izledi, **Karanlığın Yüreğinden**, Kurz gibi.

2005. Boğulanların Ruhları. Bu yılın mezuniyet konuşmasını ünlü sanatçı (ressam), okulun ilk kızı Carole Faust yapacak. God’ın büyük öyküsü de kitaplaştı, elinde tutuyor kitabı yeni müdür. Carole konuşuyor. Öylesine öfkeliydi ki bunu aşktan ayırmakta güçlük çekiyor. Müdürün (God) olanaksız dediği her şey Carole için olanaklaştı. God, ‘*yapamazsın*’dı ve Carole yapılamazı yaptı. O ses onbeşinden beri içinde. “*Sanki kendi sesimdir. Bu bağlamda Müdür benim ilham kaynağımdır. İçimdeki adrenalinin, tedirginliğin ve öfkenin kaynağı –ve başarımın sırrı- odur.*” (178-9) Carole ‘*komünist falan değil, daha beteri*’dir. EV, Carole’ı eve götürür, arkadaş olurlar, ortak noktaları God’dır. EV’dir anlatan. “*Fakat Carole kimlik politikalarını*

reddediyordu. O sadece kendiydi.” (183) Mei-Mei sarhoş neredeyse, Carole’a o günü, Heck’in boğulduğu kazayı anlatıyor. “*Carole, hayatım, boğulanların ruhlarının nasıl olduğunu görebiliyor musun? Islak yüzlerini görebiliyor musun?*” (185)

Cooke’un romanı 2000 sonrası (güncel) dünya romanı açısından esinlerle dolu. Bunu kısa da olsa burada değil, biraz sonra, Junot Diaz’la birlikte tartışmaya çalışacağım. Yazarların zamanın tiniyle yarışmasından bir süredir (son 30 yılda özellikle) ilginç sonuçlar çıkmaya başladı ve yarışmanın kendini tartışan yok henüz. Oysa sanatla zamanı tüm olası seçenekler (algoritmalar) üzerinden ilişkilendirmek gerek ve bu ilişkilendirme yordamı sanatı ya daha sanatlayacak ya da tersi. Önemli bir tartışmadan söz ediyorum, Bolaño’yu tam gaz okurken (ve tabii ötekileri de), yani istim üzerindeyken. Bu tartışma aynı zamanda *Post- (Ard-)* artışıdır.